

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
PETEK
22. JUNIJ
1995

Letnik 50
Štev. 25 (2812)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Slovenija po štirih letih: zadovoljstvo ob uspehih

Predsednik Republike Slovenije je ob udeležbi izredno velikega števila slovenskih in tujih novinarjev podal državniško bilanco zadnjih štirih let, od časa, ko je Slovenija z uradnim aktom razglasila svojo neodvisnost.

Predsednik je poudaril, da je ob rezultatih, ki jih je dosegla država, ves narod ponosen na prehojeno pot. Standarde, ki si jih je Slovenija zastavila, tudi uspešno izpolnjuje in je vključena v soustvarjanje evropskega izročila. Kot temeljno vrednoto za državo je Kučan imenoval spoštovanje človekovega dostojanstva in pravic, kar je merilo sleherne demokratičnosti. Naj-

višja oblast države mora biti zakon, ugled pravne države pa je v rokah sodstva oz. sodnikov.

Slovenija se poteguje za polnopravno članstvo v EU in NATO, zato pa bo morala svojo ustavo prilagoditi evropskim smernicam, o pristopu pa bo odločalo prebivalstvo na referendumu.

Ideološke ločnice se žal poglabljajo, vendar bo potrebno združiti moči. Delitve, ki izhajajo iz vojne časa, je treba znati preseči, ob tem pa je Kučan poudaril, da ni nobenega dvoma, na kateri strani je takrat stal slovenski narod, njegov boj proti totalitarizmu pa je moralna legitimacija za evropsko

prihodnost. Obžaloval je, da parlament ni počastil spomina na domobrance, ki so bili pobiti brez sodnih postopkov, prav tako pa tudi dejstvo, da domobranci doslej niso bili pripravljeni obžalovati nekdanje kolaboracije.

Glede manjšin pa je povedal, da se je Slovenija ob lastnih problemih premalo posvetila etničnemu obrobju in da bo to odslej drugače. Izrazil pa je nezadovoljstvo nad tistimi zastopniki manjšin, ki se za zaprtimi vrati pogovarjajo z različnimi strankami in tako špekulirajo na večjo podporo svojih hotenj.

Sonja Wakounig

TOKRAT JE SLOVENSKEMU ATLETSKEMU KLUBU USPELO. V zadnji tekmi proti Traunu je postal prvak v regionalni ligi in se s tem uvrstil v II. zvezno ligo. Str. 8

Solidarnost proti terorizmu

Najnovejša pisemske bombe Bajuwarische Befreiungsarmee (BBA) niso le ponovno sprožile prizadetost in strah pred terorjem, ampak so hvalabogu izzvale tudi potreben civilni odpor. Pomembno vlogo pri tem ponovno igra Delovna skupnost SOS Mitmensch, ki odločno nastopa proti rasizmu in sovražstvu do tujcev, in je med drugim pravljena zasluga, da so se Avstrijci postavili proti Haiderjevi kampanji proti tujcem. V imenu petih prejemnikov in žrtev pisemskih bomb, to je urednice Silvine Meixner, župnika Augusta Janischa, moderatorke

Arabelle Kiesbauer, založnika Lojza Wieserja in opata Raimunda Schreierja, poziva ljudi, da z razpošiljanjem verižnega faksa pokažejo solidarnost in civilno korajžje. »Pozivamo vse ljudi v Avstriji, da se pogumno uprejo zmerjanju in sramotitvi drugih ljudi, kajti rasi zem je prav takrat najbolj nevaren, če postane del političnega in kulturnega vsakdana«. Zato je treba proti terorju, ki je obrnjen proti manjšinam in aktivistom za človekove pravice, vzpostaviti politiko civilne korajžje in začeti s protiofenzivo. »Vsi skupaj lahko dokažemo, da so

solidarnost in človekove pravice precej boljša alternativa, kakor pa nevarno medsebojno izigravanje različnih skupin prebivalstva«.

V zadevi pisemskih bomb policija še vedno tava v temi in v vladi se krepki prepričanje, da bi bilo mrežno izsledovanje po nemškem vzoru še najbolj uspešna metoda proti terorizmu BBA. Proti temu pa so Zeleni in Liberalni forum že napovedali protest, ker bi tak način sledenja pomenil kršenje osnovnih človekovih pravic in nedovoljen poseg v zasebne sfere državljanov.

F. W.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV
vabi na osrednjo prireditev

tovariško srečanje

demokratov in antifašistov

**v nedeljo, 25. junija, ob 14. uri,
pri Peršmanu v Podpeci nad Železno Kaplo.**

Srečali se bomo protifašisti in demokrati iz Avstrije, Italije in Slovenije.

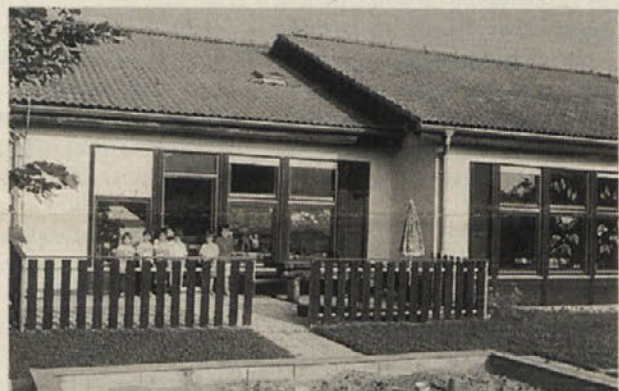
Naše letošnje srečanje bo v znamenju 50-letnice zmage nad nacifašizmom in 50-letnice zločina pri Peršmanu. Sodelovali bodo recitatorji, pevski zbori in govorniki.

Nato družabnost.

DESETLETNICA

Škofiški vrtec praznuje

9. junija je minilo 10 let uspešnega delovanja Dvojezičnega otroškega vrtca v Škofičah. Vzgojiteljice in z njimi prizadevni prosvetarji pripravljajo za nedeljo, 25. 6. ob 13.30 veliko praznovanje, na katerem bodo nastopile domače kulturniške skupine, na ogled bo razstava slik o delovanju vrtca, prodajna razstava izdelkov, zagotovo pa bo z melodijami Romov navdušila glasbena skupina »ŠUKAR« iz Ljubljane. Tudi za prigrizek in prijačo bo poskrbljeno.

LET / JAHRE

90
125

90/125-LET
Slovensko
prosvetno
društvo
BOROVlje

25. 6.
1995
15.00

SODELUJEJO:

- »ansambel Drava«
- MoPZ Borovlje
- Sekstet Borovlje
- Otroška skupina SPD »Borovlje«
- Stadthor Ferlach
- Kvintet Pueri
- Continum iz Tržiča

Mestna hiša
Borovlje

90 LET SPD »BOROVlje«

Korenine, stare 125 let in še več

90 let je tako dolga doba, da jo dočaka le majhno število ljudi. 90 let so najmanj trije rodovi, to je, preneseno na naše stoletje, razpad štirih velikih evropskih monarhij (Avstrogrske, Nemčije, Rusije in Osmanskega cesarstva), to sta dve svetovni vojni in vladavina oz. diktatura in propad dveh ideologij, nacizma in komunizma, ki sta bistveno krojili zgodovino Evrope in sveta, to je nastajanje novih držav, to je doba največjih socialnih, tehnoloških, političnih in predvsem ekoloških sprememb, to je doba največjih zločinov nad človeštvom in smrtnih obsodb nad judovskim in tudi slovenskim narodom in njegovega upora, to je doba, ko je prva atomska bomba požrla na stotisoče ljudi, to je doba Sputnika in pristanka na mesecu, in še in še. In to je doba 90-letnega delovanja SPD »Borovlje« od ustanovitve leta 1905 vse do danes.

1848–1870–1905

A to ni edina obletnica, ki se je bojo v nedeljo, 25. junija svečano spomnili v Borovljah. Kajti slavili bojo tudi 125-letnico ustanovitve prvega slovenskega prosvetnega društva v Borovljah (leta 1870), to je »Slovensko katoliško-konstitucionalno društvo«, ki je bilo po desetih letih delovanja razpuščeno. To pomeni, da je to najstarejše borovljsko in sploh slovensko društvo na Koroškem. Če pa k temu še prištejemo, da je že leta 1848, torej pred 157 leti, v Borovljah narodobudni učitelj Gregor Sommer ustanovil slovensko bralno društvo oz. čitalnico, je razumljivo, da so Borovljanci upravičeno ponosni na svojo kulturno dediščino.

Nikdar klonili

Politični viharji so na razvoj in delovanje sedanjega društva vplivali usodno. Komaj se je njegova dejavnost razmahnila, je prišla prva svetovna vojna in po njej plebiscitna doba z usodno odločitvijo. V prvi republiki je bilo treba sprva zbrati preostale sile in se prilagoditi novim razmeram. Počasi je društvo spet zaživelo. A s prihodom nacistov na oblast se je začela najbolj temna doba v zgodovini društva, čigar delo so oblastniki sploh prepovedali, imovino pa zasegli. Vrsta društvenikov, med njimi tudi dolgoletni predsednik Valentin Vertič in Borovnikovi, je bilo pregnanih, precej pa se jih je vključilo v narodnoosvobodilni boj ali pa so morali nasilno

obleči nemško uniformo. Mno go se jih ni več vrnilo na domove.

A volja do življenja in ljubezen do naroda in jezika sta bili močnejši kot sovraštvo in smrt. Na ruševinah, ki jih je zapustila nacistična tiranija, a z vero v boljšo bodočnost in z zvrhano mero zagona so v Borovljah ponovno, že v tretjič, oživili slovensko kulturno dejavnost in prosvetno društvo, ki je v sedemdesetih letih doživelo pravi preporod. Takrat je bil ustanovljen ansambel »Drava«, občasen mladinski zbor je potrdil, da se mladina želi kulturno udejstvovati, in kmalu zatem je spet začel delovati moški zbor. In kar je še posebej pomembno, odprli so tudi oddelek glasbene šole.

Odločilna zareza v delovanju pa je bil nakup kulturnega doma pri Cingelcu na Trati in njegova obnova, saj je društvo dobilo svoj dom in se je kulturna dejavnost krepko razvijala. 4. avgusta 1990 je bil obnovljeni dom odprt in za ta veliki dan so prvič po drugi svetovni vojni naštudirali igro. Do danes se je nabralo pet lastnih bolj ali manj uspešnih predstav.

Optimizem

Društvo danes z optimizmom zre v bodočnost, saj vestno skrbi za delo z otroki in mladino, kar dokazujeta otroška skupina in delovanje glasbene šole. Ostale standardne skupine društva so moški zbor, igralska skupina, Sekstet »Borovlje« in ansambel »Drava«. Kot je v razgovoru za Slovenski vestnik dejal predsednik Melhijor Verdel, je Cingelc zares postal kraj srečanja ne samo slovenskih rojakov tu in onstran meje, pač pa tudi z narodom sosedom. SPD »Borovlje« je kot prireditelj revije »Dober večer, sosed«, pa tudi sicer, vabilo v goste nemško pojoče skupine iz domačega kraja in od drugod, na primer iz Rengersdorfa, in z njimi navezalo dobre odnose. Pri Cingelcu pa se je dobro počutil tudi že pokojni psihater dr. Erwin Ringel, saj je v domu slavil svoj rojstni dan. Na Trati je med vojno za Slovenijo gostovala svetovnoznana skupina Kellners iz Prage, v nedeljo, 2. julija zvečer pa bo imel v domu svoj vigredni koncert dvojezični zbor pedagoške akademije.

SPD »Borovlje« črpa moč in tudi določen ustvarjalni ponos iz svojih korenin, zaveda pa se, da je samo vzajemno in požrtvovalno delo porok vsakršnega uspeha. Društvu želimo vse najboljše in prijetno praznovanje v nedeljo. **Franc Wakounig**

Če človek bere in posluša poročila o povpraševanjih javnega mnenja na temo EU, ima skoraj občutek, da ne živi v isti državi kot pred enim letom. Medtem ko je lanskega 12. junija (vsekakor presenetljivo) velika večina Avstrijcev glasovala za pristop, je letos že večina nad EU razočarana. Ali je to združenje postalo kaj slabše kot je bilo pred enim letom? Ali nam »pod jarmom« zdaj petnajsterice gre slabše? Odkod ta maček, kot da smo prejšnji večer nekoliko pregloboko pogledali v kozarec?

Morda nisem pravi opazovalec in v zadnjih mesecih sem iz poklicnih razlogov manj v Avstriji kot pa v znani sosednji deželi na sončni strani Alp, ki se zavzeto bori za

KOMENTAR

dr. Kristijana Schellandra

vse hudega bi se nam lahko zgodilo, če ne bi pristopili.

Glavna dva argumenta za pristop sta bila in sta še vedno veljavna: dolgoročno je gospodarska integracija v združenje, ki je zdaleč najpomembnejši trgovinski partner naše države, bolj smiselna kot pa ostajanje zunaj njega, ker bi se morali tudi brez članstva ravnati po njegovih normah – samo brez možnosti sodelovanja. Drugi argument je morda še pomembnejši: evropska integracija je izrazitega pomena za varnost in mir v predelu sveta, kjer so nasprotja nekdanjih, danes v uniji združenih velesil povzročila toliko gorja. Te vrednote tudi ne spodbija dejstvo, da poleg Združenih narodov in Združenih držav Amerike ali pa Rusije tudi Evropski uniji

Evforija in maček

pridruženo članstvo v EU, moram pa reči, da nisem zaznal kakšnih večjih sprememb. Koliko velja liter mleka, četiri kile surovega masla ali pa škarnice gumijastih medvedkov, nisem natančno vedel ne pred enim letom, pa tudi zdaj ne bi na šiling uganil prave cene. Toda berem in slišim, da se je vrsta živil pocenila, kar je razveseljivo. Toda zaradi tega pred enim letom nisem zagovarjal pristopa k EU in zaradi menda pri nas predragih gumijastih medvedkov tudi letos ne bom postal skeptik.

Večino novih skeptikov verjetno bolj razburjajo zadeve, kot so način sprejemanja in posledice varčevalnega paketa in druge napake politikov vladajoče koalicije, ki, kakor v drugih zadevah, tudi po jasni odločitvi za EU niso agirali posebno spretno. Žal je del vladne propagande dejansko preveč obljubljal, kaj vse bo ceneje in bolje in svaril, kaj

Tudi je bilo kaj malo govora o tem, da bo članstvo sprva tudi nekaj stalo in da se subvencije iz Bruslja ne bodo cedile takoj. Že pred enim letom je bilo znano, da bodo posledice odpiranja trga posebno občutno prizadele predvsem kmete in nekatere industrijske panoge, kot npr. tekstilno, in da bi bilo potrebno čim hitreje poskrbeti za prehodne podporne ukrepe.

Da pa se morajo tudi tisti deli gospodarstva, ki so doslej dolgo neokleščeni preživeli samo z državnimi subvencijami, prilagoditi in postati mednarodno bolj konkurenčni, velja tudi brez članstva v EU. Tehnološko manj zahtevne proizvodnje se danes selijo v države s cenejšo delovno silo, bodisi iz Japonske, Švice ali pa iz držav EU. Na drugi strani pa se je v zadnjem letu v Avstriji naselilo kar nekaj novih mednarodnih podjetij, katera hočejo obdelovati zahodnoevropski trg.

ni uspelo zaustaviti morije v nekdanji Jugoslaviji. Nasprotno, če bi bili Srbi, Hrvatje in Bosanci sposobni reševati svoja nasprotja tako kot nekdanji sovražniki Nemci, Francozi in Angleži, bi bila situacija na Balkanu precej drugačna.

Torej za dvome, ali smo se pred enim letom prav odločili, tudi če EU ni bila nič idealnega in tudi nikdar ne bo, ni vzroka. Njeno odklanjanje je morda bolj iskanje nekih nadomestnih grešnih kozlov za stvari, katerih mi in politiki, katere smo si izvolili, ne znamo pametno rešiti. Da bo to svobodnjaški nacionalpopulist izrabljaj, kot marsikateri prebrisani prodajalec poceni šare, za lastne namene, je bilo že prej tako jasno kot amen za očenašem. Resni ljudje in dobri trgovci pa ne iščejo nekih trenutnih ugodnosti (npr. poceni medvedkov), temveč dolgoročno korist.

Del odbornikov in članov SPD »Borovlje«

Esesovsko - policijsko taborišče na koroški strani III.

Esesovec Vavpotič

Med slovenskimi esesovci je bil na koroški strani najbolj znan Jože Vavpotič, roj. l. 1920 v Lukovicih pri Murski Soboti. Do njegove aretacije julija 1957 je bil orožar v Jugoslovanski ljudski armadi, aktiven član Zveze borcev in KPJ. V delovni organizaciji niso vedeli, da je bil esesovec, v življenjepisu pa je napisal celo vrsto laži, predvsem kar zadeva njegovo medvojno udejstvovanje. Tega seveda ni bilo mogoče preveriti, ker so »priče« živlele zunaj Jugoslavije, poleg tega pa je bil prijavljen v Ljubljani. Pomembno je bilo tudi dejstvo, da je bil zadnje pol leta pred osvojitvijo zaprt v taborišču Mauthausen. Šele sojenje pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani je pokazalo, kdo je bil, kje je bil in kaj je počel med vojno. Toda ne vsega! Obtožnica ga je bremenila le za uboj enega kaznjence, ki naj bi ga ustrelil na koroški strani v maju 1944 pod pretvezo, da je prestopil črto in hotel pobegniti. Vavpotič je končno na sodišču priznal, da je na kaznjence streljal trikrat, a da ga ni zadel, in trdil, da ga je ustrelil sosednji jugoslovanski esesovec Sitar. Vavpotič sam pa je »pozabil«, da je pogosto zahajal k bližnjemu kmetu Pamžu, kjer se je celo slikal z esesovcem Jožetom Trefaltom in strojnikom Franeem Boronškom, seveda s puško in bajonetom ter v esesovski uniformi. »Pozabil« je tudi povedati, kako se je poleti 1944 sprl s pomožnim orožnikom Ivanom Suhadolnikom, ko sta peljala suhadolnike z dela proti taborišču. Vavpotič je namreč brcnil kaznjence pred seboj, češ da ne gre dovolj hitro. To je videl Suhadolnik in zato brcnil njega. Vavpotič je prisostvoval esesovskemu maščevanju nad interniranci, potem ko je 19. aprila 1944 pobegnil poljski kaznenec Piotr Scislowski, in strašnemu mučenju vseh kaznjencev v taborišču, še posebej Rusov, po pobegu treh ruskih internirancev 29. aprila 1944. »Pozabil je«, kaj je izjavil pri kmetu Pamžu potem, ko so po nočnem »mrcvarjenju« vse ruske internirance odpeljali iz severnega v južno taborišče: »Včeraj smo jih pa tako mazali, da so padali kot snopi!« Najbrž pa ni pozabil, da je pri istem kmetu tudi dejal: »Dolej sem ustrelil tri kaznjence, sedaj pa ne morem več. Vedno tako pride, da moram streljati jaz!« Kmeta Peter Poschinger in Primož Čašelj sta se zelo dobro spominjala, kako sta Vavpotič in esesovec Sitar streljala na

Piše Janko Tišler

francoskega kaznjence, ki naj bi »prekoračil črto in hotel pobegniti«. Kako je Vavpotič meril nanj, je dobro videl tudi kaznenec Franc Juvan iz Trbovelj. Počilo je kar osemkrat. Na toliko strelav je postal pozoren komandir straže, kommandoführer Briezke. Vavpotič je na sodišču priznal, da je skupaj z Briezkejem prisostvoval sežiganju kaznjence. Obleka ubitega je nekaj časa ležala vsa krvava za barako, v kateri je bil Franc Juvan, ki je tudi videl, da so mrtvega slekli in golega odnesli v »krematorij«.

Kaj pa je bilo s kaznjencem, na katerega je streljal stražar, češ da je hotel pobegniti, ko je delal pri smreki, a ga ni zadel? Kaznenec se je hotel rešiti tako, da je poskakoval z ene na drugo stran smreke. Sachse, ki je slišal strele, ga je prijel in ga odpeljal proti predoru. Ta ga je na kolenih prosil, naj ga ne ustrelji, a ni nič zaleglo. Sachse ga je ustrelil s pištolo in ko je ta že ležal na tleh, ga je ustrelil še v tilnik. (Izjava: Peter Poschinger, Bernard Auholas.)

Kaznjenci ne morejo pozabiti Vavpotičevega vpitja nanje, spomnijo pa se tudi, da je včasih, ko je šel na stražo mimo taborišča, vrgel prek ograje kak kosček kruha, potem pa se posmehoval. V tistem času pa je že začel razmišljati o svoji prihodnosti, kajti Nemcem je na fronti šlo vse slabše in tudi somišljenikov je bilo med stražarji vse manj, še posebej med policisti-orožniki. Tedaj je pomagal kaznjencu Valentinu Naratu starejšemu ter mu prikrbel paket.

Vavpotiča si je dobro zapomnila nuna Močnikova Nana iz Sv. Ane. Po razpadu Francije, kjer je delovala, se je vrnila domov k mami, tu pa jo je stalno zalezoval. (Močnikova domačija se nahaja nedaleč od predora). Vavpotiču se ni hotela vdati, ker je bila zaprisežena bogu, zato je iskala zavetje pri sosednjih kmetih.

Francoski inženir Bourgeot, ki je kot civilni tehnik delal pri firmi Universale na koroški strani, je leta 1984 vprašal, kako je bilo mogoče, da je ob prihodu partizanov v Tržič med njimi videl tudi esesovca, ki se je slabo obnašal na koroški strani. Na to vprašanje je lahko odgovoriti, kajti partizani tega in drugih esesovcev na koroški strani niso poznavali. Takih »Vavpotičev« je bilo več!

Okrožno sodišče v Ljubljani je Vavpotiča obsodilo na 10 let strogega zapor in po izpustitvi še na 3 leta omejitve držav-

ljanskih pravic. Njegova pritožba na Vrhovno sodišče Slovenije je bila zavrnjena. Vavpotič bi za zgodovino ljubeljskega taborišča lahko prispeval še marsikaj, predvsem za njen koroški del, kajti tam so bili zločini za civilne delavce manj vidni od tistih, ki so se dogajali na južni strani, kjer se je s kaznjenci lažje prišlo v stik in v taborišče se je lepo videlo. Pobili Rusi pa o tem žal ne morejo več govoriti.

Stražni stolp na koroški strani

Organiziranost stražarske službe

Pred novim letom in v začetku l. 1944 so z južne na severno stran poslali nekaj starejših rezervnih slovenskih in avstrijsko-nemških orožnikov, ki pa se z esesovci niso dobro razumeli in so v baraki spali ločeno. Esesovci so bili zelo oholi in njihov postopek s kaznjenci je bil očitno bolj grob. Tudi na mošt ali na mleko h kmetom niso hodili skupaj.

Stražarji v stolpih so stražili po dve uri, po štiri pa so imeli počitek. Na delovišču okrog predora so bili v majhnih stražarnicah v razdalji 20 do 30 m. Pozimi so lahko tudi kurili in se gredli. Oboroženi so bili s puškami in brzostrelkami, kommandoführerji pa s pištolami. Nekaj stražarskih stolpov je bilo tudi na samem delovišču. Ob gradnji dovozne ceste so bili stražarji postavljeni na razdalji do 20 m. Tako pa tudi v zimskem času, ko so skupine kaznjencev vodili na kidanje snega okrog gradbišča in taborišč in pa tudi na cesto Ljubelj - Borovlje.

Čeprav je bilo razkuževanje razmeroma pogosto, so imeli uši tudi stražarji. K Pamžu je

nekoč prišel nek visok esesovec. Stalno se je praskal, segal za srajco in spuščal na štedilnik uš za ušjo. Toda gorje kaznjencem, če so jih našli pri njih. Večji del slovenskih in drugih orožnikov je bilo poročenih, pa tudi nekaj esesovcev. Domov so jih puščali zelo poredko. Zato so nekatere žene hodile obiskovat svoje može na Ljubelj. Nekaj Slovenk se je znašlo tako, da so na sosednjih kmetijah ali pa v zasebnih hišah ostale po nekaj dni in pri njih šivale ali pa pomagale pri hišnih opravilih. Tudi žene esesovcev so iskale zasebne sobe po okolnih kmetijah. Ob sobotah popoldne, ko se na zunanjih delih ponavadi ni delalo, in ob nedeljah so nekateri orožniki in skupine esesovcev z dovoljenjem odšli v dolino ali pa na južno stran. Večkrat pa je vodstvo taborišča razglasilo zaporo, t. im. »Lagersperre«. V takih primerih so smeli le do najbližjega kmeta Pamža ali do cestarja Maurerja. Kadar so šli v dolino, so prosti esesovci lahko vzeli s seboj le pištolo. Navadni esesovci, npr. Vavpotič in drugi, so si jih izposojali pri policistih-orožnikih. »Jugoslovanski« in drugi esesovci so zahajali tudi v civilno taborišče, predvsem na kvartanje. Orožnik Jože Jamnik je nekoč dobil dopust in odšel domov v Podrečo. Tam so ga belogardisti enostavno mobilizirali in odpeljali v postojanko v Smlednik, rekoč, da bodo z vodstvom taborišča že uredili, da bo ostal z njimi. Toda kaj kmalu je prišla iz taborišča patrolja in Jamnika spet vrnila za stražarja na koroško stran.

Razvedrila so imeli tudi esesovci in orožniki-policisti bolj malo. Za božič in novo leto 1944/45 so sredi svojega taborišča postavili božično drevo in peli »O Tannenbaum«. Sem in tja so našli tudi kakega muzikanta, da jim je ob nedeljah zvečer igral. Ko je poleti l. 1944 kaznenec Franc Juvan z dovoljenjem vodstva taborišča

dobil majhno harmoniko, so mu kapoji včasih ukazali, da igra. To so zahtevali tudi esesovci iz kuhinje, ki so mu zato dali kak kosček kruha. Neko nedeljo popoldne je Juvana poklical šef barake in mu ukazal, naj vzame harmoniko. Odpeljal ga je v esesovsko jedilnico. Tam je bilo zbranih nekaj v esesovcev in pet deklet. Pili so in plesali, njemu pa stalno klicali: »Spielen! Spielen!« Zvonec v taborišču, ki je oznanjal, da morajo vsi kaznjenci v postelje, je že zdavnaj odzvonil. Juvan pa je bil še vedno zunaj taborišča. Končno je prišel ponj kommandoführer. Bil je pijan. Ukazal mu je, naj vzame harmoniko, da ga bo peljal v taborišče. Na poti je večkrat padel in s pištolo v roki preklinjal Juvana, da ga je on pahnul. Ko sta končno le prišla do taboriščne vhoda, ga je z vso močjo potisnil skozi vrata in mu ukazal, naj gre spat. Juvan je zadržal harmoniko do konca vojne.

Nekateri orožniki-policisti so šli ob nedeljah k maši v cerkev Sv. Lenarta v Brodeh, drugi pa v gostilno k Ridovcu ali pa k Deutscher Petru. Za vse pa je veljal ukaz, da se morajo pred nočjo vrniti v taborišče, kajti bojazen pred partizani je bila vse večja. Cesto od Maurerja (od začetka dovozne ceste k predoru) navzdol po dolini v smeri Borovlj je od septembra 1943 varovala deželna straža (Landwache). Toda ti domači stražarji so se ponavadi zaprli v kako kmečko hišo in so le redko šli v nočno patroljo. Njen vodja Kristelj Poschinger (pa ne le on!) si je v marcu 1944 izmislil in na orožniški postaji v Sapotnici prijavil, da so mu partizani ponoči vzeli prašiča in ovco. V resnici pa je vse to sam zaklal in skril, kakor je povedal njegov oče, in sicer zato, da mu ni bilo treba izpolniti obvezne oddaje.

Spomladi l. 1944 se je partizanska dejavnost razširila tudi v dolino pod Ljubeljem. Ogrožen je bil predvsem prevoz po cesti Tržič-Borovlje, po kateri je prihajala hrana in gradbeni material. Nemci so se odločili, da okrepijo straže in v začetku septembra postavili novo policijsko postojanko v gozdarski hiši pri Drajerju, okrog dva in pol km od predora. V njej so policisti iz Podlublja ostali do 7. maja 1945.

Želite podrobneje spoznati koncentracijsko taborišče na Ljubelju, severno in južno stran?

Po mestih trpljenja nas bo 1. julija vodil avtor dokumentacije dipl. inž. Janko Tišler.

Ob spomeniku na južni strani se dobimo ob 9. uri. **Zvečer istega dne ob 20.30 bo pri Cingelcu na Trati razgovor s pričami časa.** Vabijo vas Slovenski vestnik, SPZ, ZKP, Mauthausen Aktiv Kärnten/Koroška, univerza in okoliška slovenska prosvetna društva.

Ravensbrück – nacistično morišče žensk

Občutena priloznostna komemoracija udeleženk spominskega obiska

Zveza slovenskih žena v Celovcu je ob 50-letnici zmage nad fašizmom organizirala obisk največjega ženskega taborišča Ravensbrück. Rade smo se odzvale povabilu, posebno še tiste, ki tega taborišča še nismo videli. Pa nismo bile samo ženske, tudi nekaj moških je bilo z nami. Med nami je bilo tudi šest žena, ki so bile v tistih daljnih hudih časih internirane v tem taborišču. Te je Zveza slovenskih žena še posebej povabila. Dve od teh, Katja Pečnik z Obirskega in Štefka Burger-Kelih, sta se po 50 letih spet prvič videli. Njuno srečanje je bilo ganljivo. Obema, pa tudi nam, so se zalesketale solze v očeh. Bile so to solze sreče, da je bilo po tolikih letih življenje tako dobrotno in je obe ohranilo še sveži in zdravi. Štefka se je pripeljala iz Švice, da je mogla z nami na izlet. Tudi druge nekdanje taboriščnice, ki so bile z nami, so še vse pri dobrem zdravju. Ančka Kupperjeva iz Borovelj je bila kot ponavadi dobre volje, Helena Igerc iz Podkrajja pri Pliberku pa je bila zelo duhovita. Po vrnitvi iz taborišča leta 1945 je doma zaradi pomanjkanja še nekaj časa nosila taboriščno obleko. Nato se je poročila na kmetijo in rodila devet krepkih otrok. Kako je življenje vendarle zmagovito in radodarno! V taborišču je napisala nekaj pesmi in pismo o trpljenju in silni želji po svobodi. Milka Kokotova nam je med vožnjo lepo prebrala nekaj podatkov o taborišču Ravensbrück in Helenino pismo (del ga objavljamo v okviru). Vsi smo jo poslušali zbrano in ganile so nas besede, posebno iz Heleninega pisma.

Po dolgotrajni vožnji v Siemennikovem udobnem avtobusu ob večšem vozniku Hanziju smo se le pripeljali na cilj, v taborišče Ravensbrück. Ob izstopu iz avtobusa nam je Kokotova razdelila sveže rožne vrtnice, da smo jih lahko po-

Helena Igerc je udeleženkam pripovedovala o tedanjih strahotah

Simbolni kip v Ravensbrücku

ložili v spomin preminulim taboriščnicam. Kako lepa in izvirna ideja! Hvala Milka! Nekatere so vrtnice spustile v malo jezero sredi taborišča. V njem je na dnu debela plast pepela umorjenih in upepeljenih taboriščnic iz vse Evrope in vseh mogočih narodnosti. Medve z mojo Micko iz Paške vasi pa sva najini vrtnici položili k zidu, kjer so navedene države, iz katerih so bile interniranke. Pretresljiv, a lep je bil pogled na vrtnice, ki so plavale na vodi. Ob jezeru, ki se imenuje Schwedtsee, je na veliki ploščadi visok spomenik iz rdečega kamna s kipom žene,

Obiskov tukaj ni, za te le smrt pravico ima.
Žalostni so vsi obrazi, vse nas zapustilo je.
Tu nobeden več imena nima, samo le številke smo.
Ko zjutraj ura štiri bije, že iz barak nas podijo:
»Los, los, marsch, schnell ihr faule Wanzen«, jutranji je pozdrav ...
...
tu se koplje, se pospravlja, opoldne brez kosila grenke tečejo solze,
truplo si želi oddiha, ko nima nobene več moči,
kosti so izsušene, želodec se oglašja, ko vedno lačen je,
srce krči se od žalosti in bolečine, dušo mi obup in strah mori,
misli vedno tja hitijo, kjer dom in moji dragi so ...

ki nosi onemoglo sotrpinko, da bi ji pomagala preživeti. Naša predsednica Milena Gröblacher je pri spomeniku spregovorila o nečloveškem trpljenju na tisoče žena, ki jih je Hitlerjev nacistični režim pahnil v to mučilnico tretjega rajha. Tiho smo stale na tem svetem mestu in bile z mislimi pri onih, ki so tu zadnjič zrle v svobodno nebo nad seboj, z mislijo na ljubi dom in svoje drage. Ne, nikoli več se kaj takega ne sme ponoviti. Preroške in znamenite so besede interniranke Katarine Miklav iz Lepene, ki jih je v taborišču zapisala v pesmi:

Če še pridemo nazaj,
v preljudi naš domači kraj
in če vek bi minili,
ne bomo krivcev pozabili.
Toda Katarina Miklav, preprosta kmetica, nikoli več ni videla svojega domačega kraja. Tudi njen pepel je potopljen v

Schwedtskem jezeru in naše vrtnice so bile tudi v njen spomin.

Učiteljica Nežka Kert iz Pliberka je v spomin žrtvam občuteno prebrala nekaj pesmi Mateja Bora in Karla Destovnika-Kajuha. Spomnile smo se še znane slovenske pesnice Anice Černejeve, katero so domobranci zaprli v Ljubljani in jeseni leta 1943 predali gestapu. Tudi ona je bila v Ravensbrücku, a umrla je v njegovi podružnici Neubrandenburg maja 1944.

Naša mala slovesnost ob spomeniku je bila na hitro pripravljena, a zato toliko pristranejša in iskrena. Mlajša nemška raziskovalka nam je potem v muzejski zgradbi na veliki maketi še podrobno razložila, kako in kje so stale barake, v katerih so prebivale interniranke, kje je bila kuhinja in drugi prostori. To je bilo kar potrebno, ker na tem pro-

storu ni več prav nobene barake. Vse so podrli že pred več leti, ostale so le zidane stavbe, v katerih so imeli esesovci svoje pisarne in upravne prostore, ostale so tudi enodružinske hiše, v kateri so prebivali z družinami. Še vedno stojijo tovarniške dvorane Siemennovih obratov, kjer so morale delati interniranke, kar pa je bilo za mnoge tudi odrešilno, kajti tovarniški prostori so bili v tistih hudih zimah Mecklenburškega jezerskega platoja ogrevani. Tudi mladinskega taborišča (podružnica Ravensbrücka) v Uckermarktu ni več. Katica nam je med vožnjo razlagala, kako je bilo v tem taborišču. Ves čas se je čudila nad tem, da more spet svobodna in srečna videti ta kraj groze. Cel je ostal le del taboriščnega zidu in stražni stolp. Ob cesti, ki pelje v to taborišče so na desni strani stavbe, kjer so še napisi v cirilici: Magazin, Izvestja in drugi. Te stavbe je pred leti uporabljala ruska vojska. Tudi stražni stolp so verjetno še uporabljali in ga zato niso podrli. Pripomnim naj še, da so taborišče z vsemi njegovimi podružnicami osvobodili Rusi v dneh okrog 22. in 23. aprila 1945. Ob letošnji 50. obletnici je bila 23. aprila v Ravensbrücku velika slovesnost. Te so se udeležile tudi nekatere koroške Slovenke – bivše interniranke.

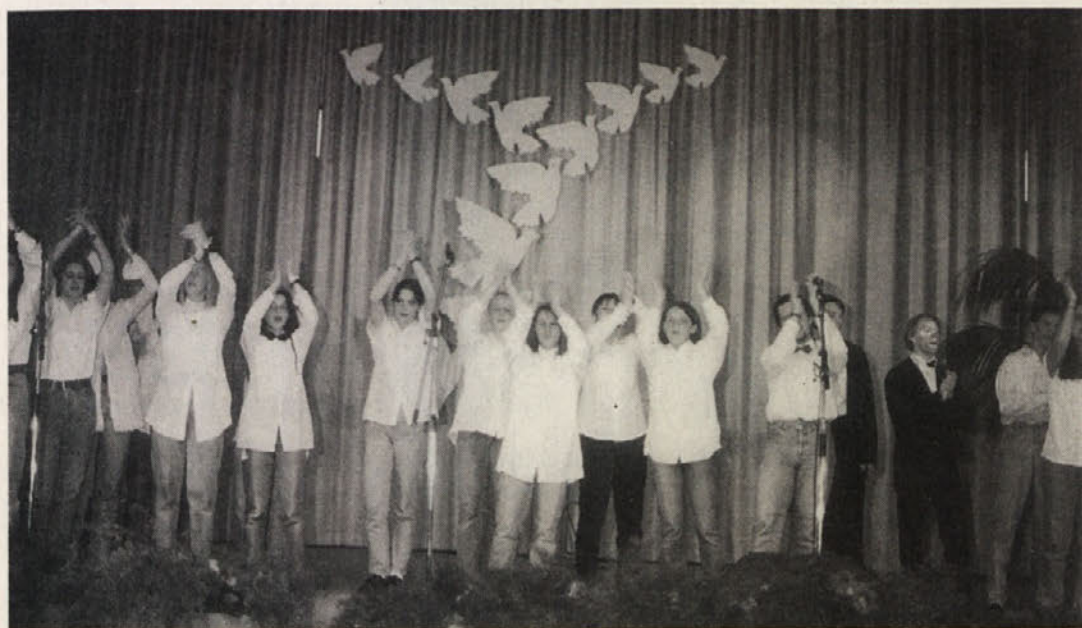
Poleg opečnega zidu, kjer so veliki napisi vseh držav, iz katerih so bile taboriščnice v Ravensbrücku in njegovih podružnicah, ima v celicah tedanjega zapora še vsaka država svojo spominsko sobo. Tu smo videle v slikah slikarke madžarskega rodu prikazane vse strahote taboriščnega življenja in razne predmete, ki so jih iz vsemočih materialov izdelovale interniranke. Precej je tudi fotografij s podatki o internirankah. Tudi Romi imajo svojo sobo, ki prikazuje, kako se je Hitler še posebej znašal nad temi ženami. Le redke so preživele. V spominski sobi Avstrije je po-večana fotografija Katarine Miklav z možem, vendar ni nikjer omenjeno, da je bila Slovenka, kakor tudi to ne, da je bilo v tem taborišču precej koroških Slovenk in da so se le redke po letu 1945 vrstile domov.

Ob koncu opisa taborišča Ravensbrück, ki je bolj obširen zato, ker je na vse udeležence napravil ganljiv in globok vtis, naj navedem še grozljiva podatka o žrtvah: V tem taborišču je bilo okoli 140.000 žensk vseh evropskih narodnosti, 92.000 pa se jih ni nikdar vrnilo domov, ostale so tam za vedno. Zato naj nam vsem ostane v trajnem spominu, tudi zaradi tega, ker nekateri govorijo, da ga sploh ni bilo, in ker se nekateri sodelavci Hitlerja hočejo še danes otresti krivde, da se je zgodil Ravensbrück.

Vera Amenitsch
(O nadaljnjem
potovanju prihodnjiki)

33. AKADEMIJA SLOVENSKE GIMNAZIJE

Pester pregled šolske ustvarjalnosti

»50 let po osvoboditvi in 40 let po podpisu Avstrijske državne pogodbe« je bilo geslo letošnje že 33. šolske akademije Zvezne gimnazije in Zvezne realne gimnazije za Slovence preteklo nedeljo v dvorani celovškega doma sindikatov. Obisk ni bil slab, vendar bi dvorana sprejela še kar nekaj občinstva.

Akademija je vsakič znova primerna priložnost za gimnazijsko skupnost, da se, kakor je v svojem nagovoru dejal ravnatelj Reginald Vospersnik, predstavi javnosti in hkrati položi obračun delovanja skozi leto. Iztekajoče se šolsko leto je bilo na gimnaziji povsem v zmanjšanju gradnje oz. pregradnje

poslopja. Dela bojo vsekakor zaključena do začetka novega šolskega leta.

Številni obiski

Gimnazija je bila tudi v preteklem letu v pozornosti domače in mednarodne strokovne in politične javnosti, kar med drugim potrjujejo obiski koroškega gradbenega referenta Grasserja, delegacij iz ruskega Čeljabinska, Bonna in pedagogov iz Japonske, Raven in Ljubljane, obisk dijakov v francoski Nizzi in sodelovanje na proslavi tržaške Evrosole. Julija pa bosta oba sedma razreda sooblikovala komemoracijo deželne vlade v Auschwitzu. Ti skopi podatki, vzeti iz kopice bogatega življenja na šoli, naj bi pokazali, da gimnazija ne sodi zaman med tri najboljše srednje šole na Koroškem in med pet-

deseterico v Avstriji, kot je pred nedavnim pokazala anketa uglednega časopisa Der Standard. Ta ugled ji med drugim dvigujejo seveda tudi mladinska državna prvakinja v šahu Dunja Lukan ter drugi odlični rezultati njenih dijakov

Ravnatelj je povedal, da bo od jeseni na gimnaziji uveden športni razred z ruščino kot učnim jezikom pri urah telovadbe.

Pobratena »Bilka«

Da so vezi med gimnazijo in podežljem krepke, gimnazija že vrsto let goji pobratene s krajevnimi slovenskimi društvi. To se seveda odraža pri raziskovalnih težiščih in kulturnem sodelovanju. V tem letu se je gimnazija pobratila s SPD »Bilka«. Bilčoviščani so kar z dvema zboroma, moškim, ki ga vodi prof. Mirko Laußegger, in mešanim, ki ga je vodil mladi dirigent Marjan Gasser, popestrili spored akademije. Predsednik Rupj Gasser je na kratko predstavil delovanje »Bilke« in poudaril pomen živga stika med gimnazijo in podeželskimi društvi, ki koristi obema stranema.

Po »Bilki« so prevzeli sceno gimnazijci in pokazali, da ne znajo samo lepo in ubrano peti, ampak da obvladujejo niz instrumentov. Najprej so to pokazali pri nastopu mladinskega zbora gimnazije (Mirko Laußegger), potem pa pri nastopu dijaške instrumentalne skupine in v drugem delu pri muziklu »Prižgimo luč«. Obe točki je vodil in aranžiral prof. Roman Verdel, za slednjo pa je napisal

ZGORAJ: kvartet saksofonistov;
LEVO: kvaliteten nastop mladinskega zbora slovenske gimnazije,
SPODAJ: gostje iz pobratene »Bilke« – mešani pevski zbor

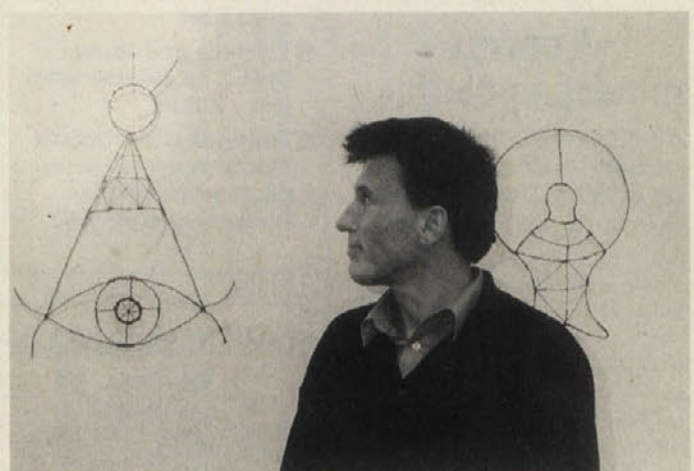
ni pedagog Roman Verdel, izvajali pa so ga mešani gimnazijski mladinski zbor in člani ansambla »Drava«, plesala pa je Šira Tischler. Muzikl je bil glasbeno, instrumentalno in predvsem pevsko doživetje, kar pa ni v celoti mogoče trditi za sceno in režijo, »vrhunec« je bilo odvečno šviganje reflektorskih snopičev po nastopajočih. Dramaturgijo smo zaznali po tem, da je ni bilo. Vrh tega režiser Veras očitno ni dojel glavne izpovedi muzikla, da zlo, nasilje in diktatura ne morejo biti opcija bodoče družbe in da se jim je treba upreti. Tako pa je v zraku obvisela in brez ugovora in odgovora ostala temna vizija, da je treba samo »močnega moža« (malega Hitlerja?) in krvave rih-te, in že je red v hiši ali državi.

Akademije so se udeležili tudi številni predstavniki deželne šolskega, političnega in kulturnega življenja, narodne skupnosti in Slovenije, med drugim predsednik deželnega šolskega sveta Glantschnig, ki je zastopal tudi deželne glavarja Zernatta, celovski župan Guggenberger, poslanec Dieter Antoni, zastopal je kulturnega referenta Ausserwinklerja, vodja manjšinskega šolskega oddelka, na novo imenovani dvorni svetnik Anton Feinig, nadzornik Tomaž Ogris, vodja biroja za slovensko narodno skupnost Marija Novak-Trampusch, slovenski generalni konzul Jože Jeraj in predstavniki slovenskih organizacij na Koroškem na čelu s podpredsednico ZSO Sonjo Wakounigovo, predsednikom SPZ Gustavom Brumnikom ter podpredsednikom NSKS Pavlom Apovnikom.

Franz Wakounig

RAZSTAVA PRI JOKLNU

Modeli iz žice in oko medija

Karl Kuhar je na Koroškem še razmeroma nepoznan slikar in oblikovalec žice, a od razstave naprej, ki je ta čas pri Joklnu v Celovcu, si bomo ime tega slovenskega ustvarjalca ohranili v spominu. Kuhar v Joklnovi galeriji sicer razstavlja tudi slike, a največ pozornosti nedvomno zbuja njegovi žični objekti. Na prvi pogled se zdi kot da visijo na steni velikanski podstavki za stare likalnice, ko pa se podrobneje posvetiš stvaritvam,

opaziš prav oko, ki se kot motivna stalnica pojavlja v vseh objektih in je najrazličneje oblikovana. To oko pa ni toliko obrnjeno v realni svet, ampak je leča, skozi katero umetnik pododno mediju sprejema impulze, da na primer brez zavestnega odločanja spleta iz žice najrazličnejše objekte, od stiliziranega gotskega okna do ptiča in simbolizirane ribe. Umetnika in njegovo delo je predstavila mag. Ulli Sturm. *w. f.*

KONZERT • NA GRADU BEKŠTANJ

Big-Band RTV Slovenija

Izreden glasbeni užitek se obeta vsem ljubiteljem zimzelenih melodij v petek, 30. junija, ob 20. uri v naravni areni na gradu Bekštanj. Na povabilo slovenskega sporeda ORF bo gostoval svetovno znani Big-Band RTV Slovenija, ki združuje smetano slovenske študijske glasbe. Orkester praznuje letos 50-letnico svojega delovanja, prav tako pa tudi slovenski radijski spored Avstrijske radiotelevizije. Vstopnice stanejo 150 šilingov. V predprodaji pa si jih lahko zagotovite v uredništvu slovenskega sporeda in v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu. Ob slabem vremenu bo prireditev v šotoru.

PRIREDITVE

ČETRTEK, 22. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Nas tretji svet še potrebuje? Predava dr. Gerhard Bittner

PETEK, 23. 6.

- CELOVEC, na dvorišču Mohorjeve
18.00 97. Rock ob meji; sodelujejo ALI EN (Ljubljana), BEN-ZOL (Celovec), ORANGE BABOON (Gradec)
21.00 BOŽJI GROB pri Pliberku, v lj. šoli – MePZ »Podjuna«
Koncert »V kresni noči«; sod. Koroški oktet, Mlada Podjuna, MePZ Podjuna

SOBOTA, 24. 6.

- VELIKOVEC, Neue Burg – ORF, biro za nar. skupnost, SPZ, KKZ itd.
20.00 Singen für gelebte Nachbarschaft; nast. Madrigalchor Celovec, MePZ Lipa Velikovec, Gem. Chor Grebinj, MePZ Danica Šentprimož, AGV Volksliedchor Kühnsdorf, Obirski ženski oktet Obirsko, Südkärntner Geigenmusik; vodita Danica Urschitz in mag. H. Mosser
20.00 BEKŠTAJN, Burgarena – Polizeichor Villach
Koncert; sod. Coro Arturo Zardini (Pontebba), Carinthia Oktett, Oktet Suha, Polizeichor Villach
20.00 ROŽEK, Galerija Šikoronja
Iz cikla »Približevanja«; Ivo Prančič – slikarska dela, predstavlja Janja Zikulnig

NEDELJA, 25. 6.

- RADIŠE, pred kulturnim domom
9.30 Farni praznik na Radišah; najprej maša, nato družabnost pred kulturnim domom; dobiček namenjen popravil farovža
ŠKOFIČE, v otroškem vrtcu
13.30 Slavnostna prireditev ob 10-letnici dvojezičnega vrtca
14.00 PODPECA, pri Peršmanu – Zveza koroških partizanov
Tovariško srečanje demokratov in antifašistov s slovesnostjo ob 50-letnici zmage nad nacifašizmom
BOROVLEJE, v mestni hiši – SPD »Borovlje«
15.00 Slavnostna prireditev ob 90-letnici SPD Borovlje in 125-letnici slovenskega katoliške konstitucionalnega društva

PONEDELJEK, 26. 6.

- TINJE, v Domu
20.00 Niz predavanj »Evropska unija in mi«: EU – podpore za koroške občine – možnosti in težave; pred. dr. J. Maier, dež. vlada

SREDA, 28. 6.

- ŽELEZNA KAPLA, Cafe Lotte, 1. nadstropje – SŠK »Obir«
20.00 Občni zbor Slovenskega športnega kluba »Obir«
ŠENTJANŽ, k&k center – Slovenska prosvetna zveza
20.00 Predavanje »Kako naj bi živeli s kulturno dediščino v sodobnem svetu«; predava prof. dr. Janez Bogataj

ČETRTEK, 29. 6.

- CELOVEC, v Evropski hiši, Reitschulg. 4 – UNI, Inst. za slavistiko
19.30 Predstavitev video-filma z Djekš: »Barbara, Lucija pomoj.../ Barbara, Luzia, hilf...«; glasbeni okvir MoPZ iz Slovenjega Plajberka
WOLFSBERG, v mestni hiši
19.00 Odprtje razstave s predavanjem »Die vergessene Qual« - razstava o koncentracijskem taborišču na Ljubelju

PETEK, 30. 6.

- TINJE, v Domu
Simpozij »Pričevanja medvojnih in povojnih žrtev komunistične revolucije«

SOBOTA, 1. 7.

- HUM pri Ravnah (občina Rožek) – KD »P. Markovič«, Kat. mladina Rožek
20.30 Koncert »Slovenskega kvarteta klarinetov« v podružniški cerkvi na Humu

NEDELJA, 2. 7.

- ŠMIHEL, v farni dvorani – KPD Šmihel
11.00 Marijan Hinteregger: »Žongler Feliks«, gostuje otroška igralska skupina iz Škofič
ŠENTPRIMOŽ, v kulturnem domu – SPD »Danica«, SPZ
19.30 Koncert ob 15-letnici kulturnega doma; sod. otroški zbor, MoPZ skladatelj Ipvacev iz Šentjurja, MePZ Danica

NEDELJA, 16. 7.

- KOMELJ
9.30 XVI. pohod na Komaljš in spominska svečanost ob 50-letnici zmage nad fašizmom

9. junija sta se poročila Mirjam Mlinar iz Škocijana in Kristijan Sadnikar iz Nagelč. Mladima novoporočencama želimo na skupni življenjski poti mnogo sreče in razumevanja!

Kmečka izobraževalna skupnost

Poljedelstvo brez kemije? (Koruza, žito, alternative)

Termin: predvidoma 8. julija popoldne, obhod njiv na dveh kmetijah v okolici Velikovca.

Število udeležencev je omejeno! Prijave najkasneje do ponedeljka, 26. 6., na KIS, tel. 0463/54 8 64.

Nastopi Glasbene šole

Petek, 23. 6., ob 19.00
nad Posojilnico v Dobri vasi;
ob 19.00 v Modestovem domu v Celovcu;

ZAKLJUČNI LETNI KONCERT GLASBENE ŠOLE
v četrtek, 22. 6., ob 19.00 v kulturnem domu v Šentprimožu; soprireditelj SPD »Danica«.

k & k center Šentjanž SPZ

Sobota, 24. junija 95, 19.30
Zorka L-Weiss predstavlja svojo likovno dejavnost – ogled razstavljenih slik in pogovor z umetnico

Sreda, 28. junija 95, 20.00
Predavanje »Kako naj bi živeli s kulturno dediščino v sodobnem svetu«; predava univ. prof. dr. Janez Bogataj

Petek, 14. julija 95, od 15. do 18. ure

Sobota, 15. julija 95, od 9. ure dalje

Work shop / delavnica »Oblikovanje gline«, tečaj vodi Nežika Novak; prijave na tel. 0 42 28/37 96 ali 0 46 3/51 43 00-22

Gostišče Ogris-Miklavž v Bilčovsu

vabi na

dneve za sladokusce

v soboto, 24., in nedeljo, 25. 6.
Postregli vam bomo z najboljšimi sladicami iz domače kuhinje!

OBVESTILO

Dr. Ana Schwarz iz Galicije sporoča, da je njena ordinacija zaradi selitve do 2. julija zaprta. Od 3. julija dalje bo ordinirala v novem poslopu za občinskim uradom, Galicija 75.

ZVEZA SLOVENSKIH ŽENA

sporoča, da bo tudi letos organizirala

letovanje otrok v Poreču

Kdaj:
od 20. do 31. julija 1995
Cena:
letovanje vključno s prevozom stane 3.000 šilingov
Prijave sprejema:
ZSZ (Milka Kokot),
tel.: 0463/51 43 00-40

Posojilnica-Bank, Zadruga-Market, SGZ

vabijo na

»Koncert mladega poletja«

ob dnevu gospodarstva v soboto, 24. junija 95, ob 20.30, v Domu glasbe (Konzerthaus) v Celovcu

Nastopa orkester mariborske filharmonije. Namen: zahvala gospodarstvenikom, razdelitev spričeval prvim maturantkam/maturantom Dvojezične TAK (dr. Ch. Zernatto, deželni glavar), pozornost maturantkam/maturantom VŠGP v Šentpetru, počastitev SAK za naslov prvaka. Vstopnice so brezplačne.

ČESTITKA

Podpredsednici SPZ dr. Heleni Verdel in njenemu možu mag. Andreasu Pittlerju čestitamo ob vstopu v zakonski stan in jima želimo veliko lepega na skupni poti!

Uredništvo

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Petek, 23. 6.

- 18.10 Kulturna obzorja
Sobota, 24. 6.
18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca
Večerna 20.05-22.00 »Gemeinsam-Skupaj« – Kärntner Chöre singen für gelebte Nachbarschaft (Neposredni prenos iz Velikovca)

Nedelja, 25. 6.

- 6.30 Dobro jutro na Koroškem
18.00 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 26. 6.

- 18.10 Sezidal sem si vinski hram: v živo iz Žitare vasi

Torek, 27. 6.

- 18.10 Otroška oddaja

Sreda, 28. 6.

- 18.10 Društva se predstavljajo
21.04 Ob stoletnici rojstva Slavka Osterca – 2. del

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 25. 6.

13:30 ORF 2

PONEDELJEK, 26. 6.

16:20 TV SLO 1

■ Prva matura na zvezni dvojezični trgovski akademiji v Celovcu pomeni skorajšno uresničitve v šolskem letu 1990/91 zasnovanega gesla o dijakih, ki so danes sošolci, jutri pa bodo poslovni partnerji.

■ »Koroški zbori pojo za živeto sosedstvo«. Tokrat v plebiscitnem in evropskem mestu Velikovec.

■ Žitara vas: »Sezidal sem si vinski hram...«! – Iz nekdanjega vinorodnega okoliša se je občina preusmerila v turizem in malo obrt.

■ Življenje pod stolom in Kočno: Le trdoživi vztrajajo v Rutah.

■ Tour kviz '95 – naravne lepote doma in pri sosedih: tokrat v mirnem ribškem raji ob Savi.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser StraBe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija,
tel. 0 46 3/51 43 00-33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnogih izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig, Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser StraBe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

Kočanska šola obnovljena

Preteklo nedeljo so na Kotu v Selah res imeli svoj krajevni praznik, hkrati pa je bil to za vso selsko občino pomemben dan. Slovesno so namreč predali učiteljem in učencem v uporabo obnovljeno ljudsko šolo.

Selski župan je podal kratek pregled zgodovine šole in opis gradbenih del. Šola na Kotu je bila zgrajena v letih 1952/53. Do takrat so otroci s Kota hodili v šolo ali k Cerkvi ali pa na Bajtiše oz. v Borovlje. Gradnja šole je stala nekaj več kot 600.000 šilingov. V sedemdesetih letih, ko je v družbi prevladovalo mišljenje, da je za dvig civilizacije treba šole skoncentrirati v čim večjih šolskih centrih, je tudi kočanski šoli grozila ukinitve, šolarjem pa pot v Borovlje. A zbudil se je uporniški kočanski duh in starši ter SPD »Herman Velik« so ob krepki podpori selskega občinskega sveta le dosegli, da šola ni bila ukinjena. Samotež so Kočani postavili potreben

Tudi šolarji se veselijo prenovljene stavbe

zid, da sta iz enega razreda nastala dva in tudi naraščaja je bilo vselej dovolj. Leta 1993 so pričeli z generalno sanacijo poslopja, ki je bila pred nedavnim zaključena in je vsega skupaj stala 2,5 milijona šilingov. V okviru obnovitve so zamenjali okna, položili nove pode, zamenjali opremo, posodobili sanitarne naprave, v kleti uredi-

li prostor za ročno delo in prizidali vetrobran ter posodobili kurjavo. Okoli šole pa so nasadili rože in drugo rastlinje in uredili tudi igrišče.

Ravnatelj šole Herbert Kulmesch je ponosen in vesel nad obnovljeno šolo postregel z nekaj njenimi posebnostmi, ki potrjujejo njeno individualnost: vsi kočanski šolarji hodijo peš

v šolo, nekateri po več kilometrov na eno stran. To je edina šola v okraju, na kateri otroci zaključujejo tudi višjo stopnjo. To je šola, ki je najprej niso mogli, pozneje pa niso hoteli graditi. Le s posebnimi sredstvi iz plebiscitnega sklada je bila gradnja naposled le mogoča. Tej šoli je večkrat grozila ukinitve, a z združenimi močmi so jo preprečili. Srž njegovega govora je bil, da je majhno lepo in potrebno, kajti majhnost ima svoj čar in krepi individualnost.

Otroški zbor je s petjem oplešal slavje, katerega so se med drugim udeležili zastopniki deželne vlade in šolske oblasti. Obnovljeno poslopje je po zahvalni božji službi blagoslovil domači župnik Štefan Krampač, ki je poudaril, naj šola vzgaja otroke v samostojne, kulturne in kritične člane družbe, obenem pa naj bo prijeten dom.

Franc Wakounig

DVOJEZIČNI UČENCI GŠ VETRINJ

Obiskali smo »Modrega Janeza«

Na medkulturnem seminarju v Radovoljici smo se spoznali s kolegico Francko Žumer, ki ureja mladinsko revijo Modri Janez. Z veseljem smo se odzvali povabilu in se oglasili s prispevki, ki so bili objavljeni v novi številki. Prav posebno pa nas je razveselilo povabilo na

predstavitve revije, ki je bila v Epicentru Državne založbe Slovenije. V petek, 9. junija, smo se peljali v Ljubljano. Spoznali smo, da naj državna meja ne bo meja, temveč spodbuda za tesnejše sodelovanje s šolami tostran in onstran meje.

N. M.

PRODAJA MASIVNEGA POHIŠTVA V NAŠI TOVARNI

od ponedeljka do petka: 7.00 – 12.00
12.30 – 16.00
ob sobotah: 8.00 – 12.00

BOGATA IZBIRA – UGODNE CENE

- spalnice
- kotne klopi
- mize
- garderobe
- otroške sobe
- kredence
- stoli
- oblazinjeno pohištvo
- različno pohištvo za zunanjo uporabo na vrtu (globoko impregnirano)
- vrtno sedežne garniture
- vrtno ograje in igrače
- različne plošče za domačo uporabo

Lesna industrija
proizvodnja
pohištva d. o. j. & Co. k. d.

A-9133 Žitara vas 42
Tel. 0 42 37/25 25-0 Fax 0 42 37/25 25-20

SREČANJE NA SUHI

Slovenski oktet navdušil

Docela v znamenju povezovanja narodov in več-(multi)kulturnosti alpe-jadranskega prostora je potekalo tretje srečanje oktetov, ki sta ga preteklo soboto na suškem gradu v sodelovanju s KKZ priredila Oktet »Suha« in KPD »Drava« iz Žvabeka. Potrebo po povezovanju in soočanju z drugimi narodi, jeziki in kulturami je Lenart Katz, predsednik krajevnega društva, še posebej poudaril, kajti le tako bomo v stanju ceniti in spoštovati svojo pesem, kulturo in narod.

Sušani so precej na široko vabili k sodelovanju. Iz Furlanije oktet »Hermann«, ki pod vodstvom Alessandra Pisana poje predvsem vojaške pesmi iz prve in druge svetovne vojne, saj ga sestavljajo bivši vojaki italijanskih alpskih oddelkov. Koroško sta poleg domačega okteta »Suha« (umetniški vodja je prof. Matjež Fabijan) zastopala še mlada vokalna skupina »Vox« iz pliberškega kraja pod vod-

stvom Traudi Lipuscheve in pa dvojni kvartet »Maltschacher See« iz okolice Trga, vodi ga Karl Heinz Rauter. Iz klasične dežele oktetov Slovenije sta prišla ženski oktet »Brestanica« pod vodstvom Stanke Macur, ter nacionalni in mednarodni sinonim in merilo kvalitete petja v oktetovskem sestavu, Slovenski oktet.

Prireditve v zgodnjepoletnem večernem vzdušju in čudovitem ambientu renoviranega suškega gradu, ki ga je posebej za to prireditve dala na razpolago družina Liaunig, je bila seveda zelo prijetna in prirediteljem v veselje in čast. Svoj višek je dosegla z nastopom Slovenskega okteta, ki je pel pesmi v petih jezikih, med drugim zambijsko narodno »Tyende pamodzi«. Za nameček pa je zapel nekaj koroških narodnih v priredbi Pavleta Kernjaka in z njimi izzval pravcato navdušenje med občinstvom. Oktet je pel kot v svojih najboljših časih. F. W.

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Matere in sinovi

Piše dr. Štefka Vavti

Moderne matere bi rade vzgajale svoje sinove tako, da bi nekoč postali senzibilni, liberalni in ljubeči možje, ki zavračajo vsakršno nasilje.

Se strinjate z menoj? In kako uresničujete to svojo željo, ali bolje, kako se vam v vsakdanjiku posreči posredovati svojemu sinu vse te ideale, ne da bi jih vzgojile v razvajene slabotneže, ki na sebi nimajo nič več moškega?

Pri vzgoji svojega, zdaj osemletnega sina vedno spet občutim ambivalentnost, dvotirnost. Na eni strani bi rada, da bi bil pozneje emocionalen, socialen mož, ki prenese tudi bližino, na drugi pa naj bi imel tudi tako imenovane »pristine moške« lastnosti. To pomeni, da naj ne bi bil le »soft« (angl. izraz – nežen, mehak), temveč da bi se znal po potrebi tudi uveljavljati, biti močan ...

Poznate tudi Ve to dvotirnost in kako ravnate v podobnih primerih? Ali znate ljubiti svojega sina/svoje sinove in ga/jih pri tem vendar »izpustiti«, da si najde/jo svojo pot? Ali torej vzgajate nežne junake ali tako imenovane »močne moške«? – ideal bi bil, tako menim, nekje v sredini.

Psihologi so napisali vrsto knjig na temo, kako matere vplivajo – zavestno ali podzavestno – na svoje sinove, bodoče moške.

Pri tem vedno znova uporabljajo pojem o »materinskem kompleksu«, ki ga najdejo pri vsakem moškem, neodvisno od tega, ali obožuje ženske, ki so podobne njegovi materi, ali pa pri ženskah odklanja prav tiste lastnosti, ki ga spominjajo na svojo mater. Celo homoseksualni moški so menda žrtve tako imenovanega »materinskega kompleksa«.

Spomnim se izkušenj s svojimi partnerji ali prijatelji in ne morem mimo dejstva, da so njihove matere igrale bistveno vlogo v partnerskem ali prijateljskem odnosu. Neodvisno od tega, ali so bile blizu ali daleč stran, ali so me poznale ali ne.

Dejstvo je, da nekateri moški iščejo v partnerici neke vrste nadomestek za mamo, drugi pa zavračajo vse lastnosti, ki jih spominjajo nanjo, morda še s komentarjem: »Kateri moški hoče spati (= imeti seks) s svojo materjo?« Zadnji imajo velikokrat tudi probleme s seksom, ko partnerica zanoši in postane mati.

Tako ali tako – že zdaj sem radovedna, kakšni bodo poznejši komentarji mojega sina na to temo. Mu bom znala dati tisto ljubezen, ki jo potrebuje, in mu vendar dovolila, da se pravočasno osamosvoji ...?

SV ČESTITA

SAK v II. zvezni ligi

Zadovoljen častni predsednik SAK dr. Zdravko Inzko

V jubilejnim letu, ob 25-letnici obstoja, je Slovenskemu atletskemu klubu uspel enkraten podvig, napredovanje v drugo zvezno ligo! Na Zgornjem Avstrijskem so se uresničile sanje slovenskih nogometašev, njihovih navi-

jačev in želje vse slovenske narodne skupnosti.

Ekipi pod vodstvom trenerja dr. Ivana Ramšaka povzdig v kvalifikacijskih tekmah dvakrat ni uspel, tokrat pa so v na novo ustanovljeni regionalni ligi, kjer se prvouvrščeni neposredno uvrstijo v drugo ligo, dokazali, da so najboljše moštvo.

Traun – SAK 2 : 4 (2 : 1)

SAK: Preschern, Savič, Zankl, A. Sadjak, Blajs, Skof, Smid, Wölbl, Eberhard (46. Petschenig), Pihorner, Lippusch (78. M. Sadjak)

Goli za SAK: Lippusch (45., 67.), Petschenig (89.)

Živci, živci, živci

Namesto da bi SAK po prvem polčasu vodil s 4:0, je moral na odmor z zaostankom enega gola – 2:1. Potem ko je že v 10. minuti sodnik za SAK dosodil enajstmetrovko, ki pa je W. Eberhard ni realiziral, je imel tudi Pihorner stoodstotno priložnost, vendar žoga ni hotela v gol. Ob tem pa je na drugi strani nasprotniku uspelo izkoristiti

dve priložnosti. Kazalo je, da je vse začarano. Igralcem se je videlo, da so jim živci napeti ko strune, nič drugače pa ni bilo tudi pri navijačih. Upanja na odrešilni gol pa le niso opustili. In ko je tik pred polčasom Lippusch uspelo znižati rezultat na 2:1, je spet posvetil žarek upanja. Tudi igralcem je ta zadetek vlil ponovnega poguma, v drugem polčasu pa so prišli na igrišče spet polni samozvesti in tako tudi zaigrali. Pihornerju je takoj uspel odrešilni zadetek – 2:2. Čeprav bi točka že zadostovala, pa SAK ni odnehal in ko je v 67. minuti Lippusch zadel drugič (2:3), so navijači že pripravili sekt. Za končni rezultat 2:4 pa je poskrbel Petschenig, ki je v drugem

polčasu precej prispeval k temu, da se je tekma tako zmagovito končala.

Nepopisno veselje

Po tekmi so si na igrišču padli

vso narodno skupnost je ta dosežek in prestop v drugo najvišjo nogometno ligo posebnega pomena. Zato bi se na tem mestu zahvalil vsem, ki so z nami trpeli, nas podpirali in bodrili.

Podluga vzhod

V relegacijski tekmi za obstanek v podligi Globasnica ni uspela in bo morala v prihodnji sezoni igrati spet v 1. razredu. Drugo tekmo proti Baldrams-dorfu je sicer zmagala z 2:1, prvo pa izgubila z 2:0. Izločila jo je torej negativna razlika v golih.

SAK PRAZNUJE

vstop v drugo zvezno ligo v nedeljo, 25. 6., v Globasnici v velikem šotoru ob šoli od 9.30 dalje
Na sporedu glasba, kulturni program, počastitev igralcev, zabava s plesom. Vabljeni!

SAH

Tradicionalno srečanje

Zmaga Pirančanov pred Bekštanjem in SŠZ

Piranski in koroški šahisti

Ob koncu minulega tedna je šahovska sekcija Slovenske športne zveze gostila pobrateno moštvo ŠD Piran. Tradicionalno vsakoletno srečanje s šahisti iz slovenske Primorske je potekalo v sproščenem prijateljskem vzdušju z obsežnim programom. Tako so si gostje ogledali izredno zanimivo deželno razstavo ter muzej Heinricha Harrerja v Hüttenbergu, osvojili vrh Štalenske gore ter obiskali gosposvetsko stolnico, manjkalo pa tudi ni športnih viškov. Za organizacijo srečanja sta bila odgovorna sekcijski vodja SŠZ Ivan Lukan in ravnatelj Ivko Ferm.

Športni del srečanja je potekal na visokem nivoju, pri čemer so bili najuspešnejši Pirančani. Njihova prva ekipa v zasedbi Žnidarčič, Treursi, Lukin, Grobovšek je zmagala na turnirju šest štiričlanskih ekip – z dvema ekipama je sodeloval tudi Bekštanj –, zmagovalac hitropoteznega

turnirja je bil prav tako član ŠD Piran. ŠD Piran je zmagalo s 17,5 osvojenih točk, drugo mesto je osvojila prva ekipa iz Bekštanj v postavi Legat, Pepi Gallob, Alojz Gallob, Ulbing (14 točk), tretje mesto pa prva ekipa Slovenske športne zveze v sestavi Kovač, Hattenberger, Mitrovič in Amrusch. Hitropotezni turnir je zase odločil Andrej Žnidarčič (10,5 točke) pred Silvom Kovačem (8,5), Mladenom Lukinom (8) ter Bojanom Mitrovičem in Ivanom Grobovškom (oba 7,5 točke). Dr. Jozi Amrusch (SŠZ) je osvojil dobro šesto mesto.

Bojan Mitrovič bo v prihodnji prvenstveni sezoni okrepil moštvo Slovenske športne zveze/Carimpex I, v moštvo pa sta se vrnila brata Franc in Herbert Rulitz. Močno okrepitev prvega moštva nadalje pomeni prihod šahista Franca Kunčiča. **I.L.**

OBMEJNO SREČANJE

Planinci na Sabotinu

V nedeljo, 11. junija, je bilo v Goriških Brdih v Štmaru v Italiji 24. srečanje slovenskih obmejnih planincev. Pripravilo ga je Slovensko planinsko društvo Gorica, ob podpori domačega kulturnega društva Sabotin.

Ko že omenjamo ime Sabotin, naj povemo, da gre za obmejno goro med Italijo in Slovenijo, ki se ponosno dviga nad Goriškimi Brdi. Torej nič čudnega, da so ga organizatorji izbrali za cilj izleta, katerega se je kljub neugodnemu vremenu udeležilo mnogo planincev.

Sabotin je bil skoraj 50 let zaradi državne meje prepovedana gora. Verjetno se je tudi zaradi tega na njem še bolj razvila bogata in pestra flora, tako da je danes cilj številnih botanikov.

Italija in Slovenija imata visoko pod vršnim grebenom Sabotina vojaška objekta (karavli), do katerih je speljana vozna cesta. Nas planince pa je pot na goro vodila strmo navzgor, vračali pa smo se lagodno po asfaltirani cesti. Po izletu je bil v Štmaru pred nekdanjo šolo

skrbno pripravljen uradni del srečanja, ki sta se ga, poleg zamajskih Slovencev ter Jeseničanov in tokrat prvič tudi planincev iz Mežiške doline, udeležila tudi visoka politična predstavnika Italije in Slovenije, senator Darko Bratina in sekretar za Slovence po svetu Peter Vencelj. Zbrano množico planincev je pozdravil predsednik Slovenskega planinskega društva Gorica Miran Čopar, bivši dolgoletni predsednik Vlado Klemše pa je blestel kot spreten moderator te prireditve.

V kulturnem delu prireditve so nastopali: domači moški pevski zbor kulturnega društva Sabotin, moški kvartet iz Gorenjske, pevke ob spremljavi citer iz Mežiške doline z ime-

nom »Koroške strune« in recitatorja.

Z velikim zanimanjem smo sledili bogatemu programu, iz katerega je vela ljubeča povezanost planincev Goriških Brd s svojim rojakom, planincem in pesnikom Ludvikom Zorzutom, ki je znal tako zavzeto opevati ta privlačni svet pod Sabotinom.

Po uradnem sporedu je bila prijetna družabnost ob godbi in petju, v zadovoljstvo vseh udeležencev tega prijetnega srečanja.

Naj še zabeležimo, da je bilo Slovensko planinsko društvo Celovec na tem srečanju dobro zastopano, saj nas je bilo kar poln avtobus. Podobno udeležbo si želimo tudi prihodnje leto, ko bomo praznovali 25-letnico obmejnih srečanj na Matjažurju, takrat pa v organizaciji planincev iz beneške Slovenije. **L. U.**

XX. SREČANJE SLOVENSKIH ŠPORTNIKOV

iz obmejnih dežel v Lendavi 23. in 24. junija 1995

Za Slovensko športno zvezo bodo sodelovali:

■ **nogomet:** 2 ekipe, igralci SAK, vodja Silvo Kumer, Christian Lopinsky ■ **košarka:** 10 igralcev, vodja Bogo Kavčič ■ **odbojka:** 8 igralcev, vodja Peter Trampusch ■ **odbojka – dekleta:** 7 igralk, vodja Tanja Kavčič ■ **šah:** 6 igralcev, vodja Ivan Lukan ■ **namizni tenis:** 5 igralcev, vodja Mirko Oraž